

**УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ЕКУМЕНІЧНИХ СТУДІЙ**

**БЛАЖЕННИЙ СВЯЩЕННОМУЧЕНИК
ЕМІЛІАН КОВЧ (1884-1944):
ВЗІРЕЦЬ СВЯТОСТІ ТА
ПОДВИЖНИК ЦЕРКОВНОЇ ЄДНОСТІ**

Магістерська робота

Студент: Надія Заблоцька

Науковий керівник: о. Андрій Михалейко (к.ф.н.)

Львів 2012

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Покликання людини – життя у Любові	8
1.1. Людина та її покликання.....	9
1.2. Гідність людської особи.....	10
1.3. Осягнення святості через щоденне формування себе	15
1.4. Роль Церкви у реалізації покликання.....	21
Розділ 2. Життєвий шлях о. Еміліяна Ковча	26
2.1. Дитинство, юність та перші роки душпастирського служіння.....	27
2.2. Душпастирська та просвітницька діяльність в Перемишлянах та Коросно (1922-1942)	31
2.3. Служіння о. Еміліяна під час першої радянської окупації (1939-1941).....	41
2.4. Отець Еміліян Ковч в часи німецької окупації (1941-1944).....	44
Розділ 3. Отець Еміліян Ковч – самопожертва заради збереження життя ближнього	47
3.1. Становище євреїв в Галичині під час німецької окупації.....	47
3.2. Отець Еміліян Ковч в обороні єврейського населення Перемишлян	52
3.3. Ув'язнення та спроби звільнення отця Еміліяна з-під арешту.....	57
3.4. Перебування у концтаборі «Майданек» (Польща) та мученицька смерть	60
Висновки	62
Список використаної літератури	65

ВСТУП

«Так нехай світить перед людьми ваше світло,
щоб вони, убачивши ваші добрі вчинки,
прославляли вашого Отця, що на небі»
(Мт. 5, 16)

У наш час в Україні, як і в багатьох інших європейських державах, можемо спостерігати загрозливі тенденції занепаду людських цінностей: духовна спустошеність, моральний нігілізм, недієздатність демократичних інституцій, тероризм, екологічна криза, зниження рівня інтелекту, руйнування сім'ї та інші небезпечні явища. Вирішення всіх цих проблем спонукає до глибокого осмислення та пошуку причини появи шкідників-вірусів, які руйнують наше суспільство. Апостольський Візитатор для українців-католиків Італії та Іспанії Діонізій Ляхович влучно підкреслює причину усіх цих катастроф: «Наше нещастя походить з двох причин: перша це брак науки [...], а друга — брак досконалості і святості життя»¹.

Людина сьогодні шукає знань, бо значної популярності набирає мода стати успішною особою. Це великий плюс, коли вона розуміє, чого хоче і як їй цього досягти. Проте крокуючи у кар'єрному рості, вона часто зовсім забуває про свій духовний ріст. Адже людина насамперед покликана наслідувати Христа та рости у Божій науці, щораз глибше пізнаючи свого Творця. Кожна особа покликана до особливого служіння, яке є її ціллю – досягти святості. Це Бог нам говорить, щоб ми уподібнювались до Ісуса Христа та були такими, як Він нас хоче бачити: «не застосовуйтеся до попередніх пожадливіостей вашого невідання, але за Святим, що покликав вас, будьте й самі святі в усім вашім поведженні» (I Петра, 1:14-15).

В одному із своїх послань папа Іван Павло II (1978-2005) висловив таку думку: «Церква сьогодні не потребує нових реформаторів; Церква сьогодні потребує нових

¹ Проповідь владыки Діонісія (Ляховича) на новий рік // <http://www.chiesaucraina.it/ucra/index.php>, (15 травня 2012).

святих»². Це є дуже актуальним у наш час, бо, як зазначає і Блаженніший Любомир (Гузар), суспільство, держава, Церква «понад усе потребує осіб, які мають моральний авторитет. А такими в нашій церковній спільноті мають бути, власне, богопосвячені особи, як приклад та заохочення до справді християнського буття. Моральний авторитет – це не почесний титул, а результат дуже наполегливої, послідовної та сумлінної праці над собою»³. Одними із таких авторитетів сьогодні є Патріарх УГКЦ Блаженніший Святослав (Шевчук), владика-емерит Блаженніший кардинал Любомир (Гузар), у XX столітті такими постатями в греко-католицькому середовищі були Митрополит Андрей Шептицький, Патріарх Йосиф Сліпий, а також усі, хто, переконливим фактом ведення морального життя, пройшли зовсім не легкий шлях, проте досягнули остаточної мети людського існування – Царства Божого. Ці особи – святі, блаженні, праведні – віддали себе всеціло на службу Богові та людям. І життєвий приклад таких людей, серед яких є і отець Еміліян Ковч, є підвалиною та спонукою до святості для людини-сьогодні та людини-завтра.

Сучасна Церква реалізує свою місію в щораз важчих умовах, попри всі труднощі прагне якнайкраще зреалізувати, здійснити поручене їй післанництво у світі. Церква – заснована через Христа, і до сьогодні покликана проголошувати і свідчити світові Добру Новину. І хоча сучасне суспільство часто проповідувани Церквою ідеї, думки вважає застарілими, неактуальними, непопулярними (нерідко і ЗМІ відкидають пропонувані Церквою погляди, критикуючи та називаючи ультраконсервативними), проте вона завжди прислухається до людини, закликає до морального способу життя, спонукає творити благородні діла тощо. І ці моральні християнські настанови проповідує не лише в храмах, а й на сторінках газет та журналів, через екрани телевізорів, проголошуючи найважливіші істини. Адже використання медіа створило для Церкви нові можливості для здійснення евангелізаційної місії.

² Іван Павло II. *Богопосвячене життя*. Львів 2008, с. 8

³ *Церква потребує осіб, які мають моральний авторитет* - Кардинал Гузар від 3 вересня 2011 р. (субота) // <http://mytropolyt.blogspot.com/2011/09/blog-post.html>, (1 травня 2012).

Постать о. Еміліяна Ковча на сьогодні є досить знаною, проте мало вивченою. Небагато доступної інформації є про його основні погляди та діяльність, які частково характеризують духовенство тих часів, яке в обороні віри та народу приймало мученичу смерть. Папа Іван Павло II закликає, щоб

як тільки можливо, їхнє свідчення не було втрачено для Церкви... місцеві Церкви повинні робити все можливе, збираючи необхідну документацію, щоб зберегти пам'ять тих, які зазнали мучеництва. Цей жест неминуче буде мати екуменічний характер і вираження. Можливо, найпереконливішою формою екуменізму є екуменізм святих і мучеників. Сопричастя святих промовляє голосніше за речі, які нас розділяють⁴.

З цього випливає *актуальність* даної теми: із потреби представляти сучасному суспільству постать мученика за віру о. Е. Ковча, який через любов до Бога та ближнього, незважаючи на свою слабку людську природу, живучи у складних історичних обставинах, у простоті та наполегливості зреалізував своє покликання - Божий задум щодо людини: праведності людського життя, обоження людини, а відтак може стати взірцем для заохочення дотримуватись моральних цінностей.

Мета дослідження полягає у спробі розкрити читачеві основні віхи життя та діяльності блаженного священномученика о. Еміліяна Ковча як свідчення про можливість досягнення християнської досконалості навіть у такий важкий час, як перша половина XX століття – період двох світових воєн, голоду, панування тоталітарних режимів. Приклад о. Еміліяна може стати моральним поштовхом для сучасної людини, яка через щирі любов до Бога та ближнього зможе зреалізувати основне своє покликання – покликання до святості.

З цього випливають наступні *завдання*:

1. Висвітлити основні віхи життя новомученика о. Еміліяна Ковча як взірець для наслідування.
2. Проаналізувати основні засади вчення Церкви щодо реалізації людиною її основного покликання – обоження.

⁴ В. Каспер. *Підручник з духовного екуменізму*. Львів 2007, с. 19

3. Показати людині основні орієнтири у пошуку свого справжнього покликання у Церкві на прикладі служіння о. Еміліяна Ковча, покликання якого зреалізувалось через жертву і посвяту власного життя Богові та своїм ближнім.

Джерельна база дослідження оснований на працях істориків Б. Боцюрківа, М. Гайковського, О. Гайової, І. Гриньоха, О. Сурмач, праці Анни-Марії Ковч-Баран, а також усних спогадів про о. Еміліяна Ковча, які знаходяться в архівах Інституту історії Церкви та Постуляційного Центру УГКЦ, а також статті інших авторів про діяльність мученика за віру.

Об'єктом дослідження у даній роботі є життя та діяльність о. Еміліяна Ковча. *Предметом* цього дослідження є християнська досконалість та приклад о. Еміліяна як зразок для наслідування.

У даній праці використовуватимемо хронологічно-описовий *метод*, метод емпіричного дослідження – спостереження, метод усної історії (інтерв'ю, спогади), мікроісторії.

Хронологічні рамки дослідження охоплюватимуть життя та діяльність о. Еміліяна Ковча з (1884 – 1944), та їхнє значення в контексті подій першої половини ХХ століття у Галичині.

Структура роботи, зумовлена поставленою метою та завданнями, складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

У *першому розділі* представлено основне вчення Церкви про покликання людини до святості, уподібнення до Бога через збереження образу Божого, власної гідності та поваги до гідності інших осіб, через виконання своїх щоденних турбот у житті, а також у співпраці з Церквою реалізації Божого задуму щодо людини.

У *другому розділі* висвітлено основні віхи життя новомученика о. Еміліяна Ковча: дитинство, юність, перші роки душпастирського служіння, арешти, ув'язнення в

концтаборі «Майданек», смерть, а також тогочасні історичні події, які мали вплив на священика, УГКЦ та українське суспільство.

Третій розділ розглядає останній період життя о. Е. Ковча у часи німецької окупації. У ньому проаналізовано ставлення о. Еміліяна до антисемітської політики правлячої влади та показано роль святих і мучеників у справі поєднання Церков, а також важливість духовного та морального життя кожної людини на шляху до єдності усіх християн.